

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور

برنجی سنه : ایلکینجی جلد

نومرو : ۱۷

۲۰ کانون اول ۳۳۷

«کولمک ندر و کیمه کولپورز»

اثر : مصطفی شکیب بک
پوهفته اینجده شکیب بک افندینک بو نامه
کوزل بر اثری انتشار ایتدی . محترم آرقداشمن
برغسونک (Le rire) اسمنده کی کتابی مأخذ
اغذا ایدرک قومیق و قومدی بر تدقیق ایلشدیر . جملاً
کوپوک اولان بو کتابله اساغز قیلمی بر تدقیق محمولی
فازانیور .

یالکیز اثر بر بارجه سؤطالعه اوغرا دی : اوندن
بحث ایدنلر قارلره یالکیش تقدیم ایتدیلر . بویا کیش
طالعنهک باشقه ملکنتلر ایچون اوقدر ضرری یوقدر ،
قط بزدله اوله دکل ... اونی اوقویانلر کتابک حدود
بوماهیتی لایقوله اوارامازلر ؛ یالکیش فکر ایدینه ییلر ،
موضوعی شولندن فضله کوردهک خطابه دوشه یایلر .
بزدله بوماهیتده یاخود بونی آتام ایده ییله جک باشقه
اثر اولادینی ایچون بو خطا اساسلی اوله رقی برلته یایلر .
فلسفه مسئله لرله اشتغال ایدن ، دارالفنونه بویوله
تدیریده بولونان آرقداشلرین بر موضوع شولانی
کیشلتمک یوزندن کنجبارک نه قدر خطابه دوشدکاری
بایلرلر . اولک ایچون بوارک انتشاری تیشیر ایدرکن
اطرافنده حاصل اولان ذهابلری تصحیح لازمدیر .

برکره شکیب بکک و اساساً برغسونک تدقیق
ایندیکی موضوع کوله دن زیاده کولونچ اولانلردر .
ایسندن باشلایه رقی خنده و قهقهه شکلرینی آلا یان
کوله بوموضوعی چوق آشار . باشقه بر مقصد
رهده ایچون اجتماعی اشارت اولارق قوللاندیمز
«تسم» ی بر طرفه بیر قسه کز بیله خندهک قومیق
قارشوسنده اولان شاکندن ماعدا علی العاده خطدن
تولد نوعلری واردر . دها طوغری بی خندهک ایک
بوی تقریق اولوناییلر . بری خنده سرور Le rire
du plaisir ادیکری قومیقن تولد ایدن خنده
Le rire du comique . برغسونک کتابی ، شکیب
بکک مقصدی قومیقن تولد خنده تدقیق ایلک ،
حتی دها دوغریسی قومیق نه ایچون کولمکی دعوت
یدیلور ، کولمکه ناصیل بر مقصد اجتماعی تعقیب
یلورز ؟ بو جهتی آراشدیرمقدر .

بر چو جوغه بردنبره سودیکی بر اوپونجانی
کوستریکز ، درحال سوچندن کولر . عجا بوجو جوق
یه ونه ایچون کولدی ؟ بو جهتی البته شکیب بکک
نژنده بولامازسکز . چونکه موضوع منحصر قومیق
ولان ادا ، سبیه ، صورت الخ کیفیتی آرمقدر .
کر اوله اولماسه ، عمومیتله کولهک روسی قوانینی
اجتماعی هدف مقصود اولسه ییدی کرک برغسونک
تری ، کرک شکیب بکک تلخیصی باشقه طرزده

اولتی ایجاب ایدر . وبالجماسه «خنده سرور» ک
بر چوق اشکالی تولید ایدن اسباب و قوانینی محتوی
اولورایدی . اولک ایچون شکیب بکک اثری مناسبیله
علی کمال بکک بزم اسکی آثار ادبی بارجه لرنده مثال
اوله رقی بولدقلری . مصرعلرک بر قسمی اولسه اولسه
«خنده سرور» در . بر قسمی ده کولهک آنجیق مرضی
شکلرلنده تدقیق اولوناییله جک حاللاردر . قومیقن
تولد ایا این کوله ایله مناسبی یوقدر .

برغسون کتابک عنوانی آلتنه Essai sur la
signification du comique (جلاستی قویارق بو
تحدیدی یاپدینی کی شکیب بکک کتابک مقدمه
بلیکه بر بارجه مهم اولارق «برغسون کولمکی دها
چوق صحنه و قومدی اساسندن تدقیق ایدرک بوتون
قومدی آثارلنده کی کولک واقعه لرندن بر طاقم قاعده لر
نحتی قانونلر چیقارمه . موفق اولشدیر» دیور . کاشکه
دها صریح اولارق «اثر قومیق دیدیکنر واقعه لر
تدقیق ایلور» دیسه ییدی ، ویزه ییری اسماعیل حتی
افندیدن آثار شرقیه ده کوله حفته دکل ، کولونچ
اولانلره دائر نه مطالعه لر بولوناییله جکی سورسه ییدی
بالکه کتابک یالکیز مقدمه سنی اوقویانلری یالکیش
بر ذه ایدن قورنار بردی .

نه ایچون برغسون تدقیقاتی بو دائره داخله
تحدید ایتدی ؟ نه ایچون عمومیتله (خنده) ی
موضوع بحث اغذا ایتدی ؟ بومشله شایان دقتدر .
برغسون کی برهدف مین ایچون چالیشان بر فیلسوف
ایلک مهم اثری اولان (Donne immediate de la conscience)
ی یازدقن و بناء علیه کندی اساس
مسکنی چیزدکدن صوکر ا یازه چی یایلر تصادق
تدقیقات محمولی اولاماز . فیلسوفک بو مقاله لر
یازارق قومدی مسئله سنی تدقیقده بر مقصد معینی
اولتی لازمکیر . بونی آکلار سرق کتابک ماهیت
وهوتی دها ابی ودها یاقندن کورده ییلر یالکیز
بوجهی ایتمه یین ایدیمک ایچون موسو برغسون
ناصیل بر تکامل فلسفی کیمردی ؟ تعبیر آخرله دها
انکشافه باشلارکن ناصیل دوشوندی ؟ ناصیل تردد
ایتدی ؟ هانکی موضوعلری ناصیل ونه مقصدله
تبع ایلدی ؟ بیامک ایجاب ایدر . بویله بر تدقیق بر
حیات بر فیلسوف اوزرنده یاقتی مشکلدیر . حیاته
عائد وثائق و دوستلرله اولان فلسفی تجربه لرندن
اعتباراً بوتون یایلری طویلانیلمی که بواجبه سؤالره
جواب و برلته ییلین .

بونکله برابر برغسونک اثرلرینی و اونلرک تاریخ
نشرلرینی کوزا وکنه کتیردهک «Le rire» ک تعقیب
ایلدیکی هدفی بر درجه یی قدر تعیین قابیلر طن ایدرم ،
معلومدر که برغسونک صحت خنده بر نظریه فلسفیه سی
وارک تحکراتنک الک اهمیتلی قسه لرینه صورت قطبیه ده
مربوطدر . برغسونه نظراً صنعت بر طرز رؤیت
تعبیر آخرله «شأنیک دوغریدن دوغری بر رؤیتدر»
قط بوصاف کوزکوبه واسل اولتی ایچون فائده مهم

درگاه

اعتباری بیله علاقه یی کسلی ، عینی زمانده حواسدن
بری ، یاخود شعور فطری بر حسیلکله متخالف اولی
آچیه سی بز ذکاوتله ، الحاصل مجموع علمیه
دوغریدن دوغری به حقیقی شأنیق دکل ، شأنیک
بزه فائده سی اعتباریله اولان تصدیقلرینی کورده ییلورز .
الحاصل ذکاوتله اولان حکم لرین ، علمه ز اشیا نیک
حیا غزه ، علمه زه فائده اعتباریله اولان تأثیر لرینه
مقصوددر . صحت ایسه بر نقطه دن حقیقی تماماً
کورمکدر . صنعتی بویوله ملاحظه ایدن فیلسوف
البته صنایع بدیهیه ک مخلف شعباتی حفته بودوش
نجه سنک نه درجه قابل تطبیق اولدینی آراشدیرمقدی .
بوماهنده نظریه سنی تیار و صحنه یی یعنی درام و قومدی به
تطبیق ایلکی البته اعمال ایلله مشدی . درام عامیله
فیلسوفک نظریه سیله قابل ایضاحدی . چونکه «درامک
وظیفه سی بزه روحرک وولفالنلرینی کوسترمک ، یعنی
اجتماعی و اخلاق باصقایلر آلتنده بوغولان احترافات
فردیه ک برکارلرینی تصویر ایتکدر» شو حالده درام
مؤلفی عامیله قابل اولان بوسوق طبعیه لر ، احتراسلره
برنوع حدس ایلله تماس وافی بستیون یکی بر طرزده
فاده ایلور . . . عینی شی قومدی به تطبیق اولونا
بیایی ؟ قومدی مؤلفی ده بویله برابطی مشاهده ایلدی
اثری یارانیور ؟ قومدینک موضوعی ، یعنی قومیق
واقعات درامک موضوعی کی بزم روحزدی یاشار ؟
قومدی مؤلفی ده درام محرری کی حدسه ، دوغریدن
دوغری به روحله تماسله یی اثری یارانیور ؟ بو
سؤالره جواب ویرمک ایچون قومیق دینلن واقعاتک
قانونلرینی بولتی لازم . بونی تدقیق ایدن قیله وف
کور و یورکه «حیات تنوع و تحولدن چتوب بدله
میخانیکی احساس و فاده ایدنیجه ، تعبیر آخرله
انسانک اوضاع و اطواری بسیط ماکنه یی آکدیر نیجه
قومیق اولور» او حالده دائماً متحول اولان روحزده
قومیق اولاییله جک واقعات اوله باز ، آنجیق روح
مادی بر تقلید ایلله قالب و ماکنه شکانده کورونجه
قومیق اولور . کولهک معناسی ده بوماکه حالده
کروتن و ایجاب ایدن الاستیقه یی و قابلیتی غائب ایدلره
قارشی اجتماعی برسله تأدیپ و تزییف اولقدیر . بویله
اولنجه قومدی محرری دائماً متحول و سیال اولان روحه
نفوذله ، یعنی برنوع حدسه دکل خارجی مشاهده ایلله
اثری وجوده کتیرده ییلر . بوعبارله «قومدی اصول
وه موضوع ماهیتی استغرائی عدارک ، یعنی ذکا و حیات
ایجابی تولد ایدن علومک اصولک و موضوعک عینیدر .
بوراده ده مشاهده دائماً خارجی نتیجه قابل تحققدر .
دیکه که قومدی تام بر صنعت دکلدر چونکه اصولی ،
طرز مشاهده سی موضوعی عمومیتله صنعتک عینی حد
ایدله من . بالمکس حیات و محله متولد علملره بکزره .
یالکیز قومدی محرری «روحلرک سطحلرنده مراتسم ،
بر چوق فردلرده مشترک و تکرر مستعد حاللری صحنه
کچیرمک صورتیه ابداع آثار ایتدیک ایچون» برنوع
صنعتکار و طغریسی کور و یور . اولک ایچون قومدی
دیدیکنر شی «صنعتلر حیات آراستنده بر متوسط
اولور» بوسورتله قومدینک موقعی تعیین ایتدکدن

«عزّت و تبسم»

عزری : عزّت ملیح بك

عزّت ملیح بكك بو یكى كىتابى اوفوركن ، سمرّد ترجمه سى مناسبته لكچن سینه یازیلان ایكى مقاله یی خاطر لایبورم . بونلرك برىك عزری برنامر ، اوبرىك بر شاعردى وایكىسیده همین همین تضاد ، لایلا و سمرّدك ، مؤلفی آلفیشلا یوردی . حتی شاعر دها ایلى به كیدرك « عزّت ملیح تور كیمى تاجر محیطلرك اوت سینه ، بوغاز اینمك یالدرنده یقیق ، قفسلر آرقه سینه بیوین اوتاقچ ، نارین ، نازلی لایلى ده بوئوس آبره سده طاقته سبب اولدی ایشته وطن خدمتده ادبیات بویه سینه دیرلر » دیدی .

نه یازیق... عزّت ملیح بكك یكى كىتابى ادبیاته عائد اولیان بو طیفه سى بیله كوره میه جکدر . زیرا اسكى اثرلرله ، موفقیّت و شهرت سبب اولان شی اجنبی مملکتلرك شرقه و بالخاصه تورکیا به فارشی اولان حیرت لیدی . نصیل اورویان یكى كان بر فرنگ سوافلر مزده شاشقین ، شاشقین دولاشیور ، جاملر مزه تخف تخف باقیور ، بوللر مزدن آغزی آجیق کچور و اولوی هر مزاردن فضله دویوران قیرلر مزدن توبری اور بریورسه عزّت ملیح بكك لایلا سینه ده صرف بو حمله سیر ایشلر ، سمرّدی بو حالت روحیه ایله اوقوموشلر و نتیجه ده بالطبع عزّت ملیح بكك مملکتی ، همش برلرخیه ده بو کوزله كورموشلر ، بو قولاقه دیکلر مشلر و الفاضله خوشلرینه کیدن یشفه لاق ، غرات ساعه سیله حیرتدن حیرته دوشموشلر . حالوکه حزن و تبسمده بویه نارین ، ادالی ، یاشمانی ، فراجلی بر لایلا ایله سمرّدك برسو کیلیسی یوقدر .

حزن و تبسم اولنلرله ده بیلدکاری و یازدقاری عشق مکتوبلرندن ، منثورلرندن وینه اورالره ، اورالیرك اسلرخی طاشیان انسانلره دائر حکایه لردن عبارتدر . دنگ اولورکه حزن بو کتاینده ، موفقیّت شرطلرخى اثرک بالذات قدرتنده طوبلامش اولمیدر . نجبا حزن و تبسم تضادک نامدار محوره بو موفقیّتی بخش ادبوس اسكى مملکت خارجی شهرلرینه یكى بر شهرت علاوه ایدمچکمی ؟؟

مادامکه شمدی میدانده اوروبالینک و جنوی آمریالینک شاهجهنى تیپلر ، حیران قالمچنى سوزلر و بزم هیچ آلدیرمایه جغیز شیلر ، حکایه لر یوقدر . او حالده حزن و تبسم محررك یالکز مملکتده قائده محکوم اوله جق ، اوقونورسه مملکتده اوقونه جق ، سوبلر سیه مملکتده سوبله جک بر اثریدر و آرتق عزّت ملیح بك بوسفر دها خصوصى بیزلر اکنده امتحان اوله جق و موفقیّتی ده دها یقیندن بکلیه جکدر . بویه اولدینغه كوره ده بوسفر موفقیّت و باعدم موفقیّت دها صمیمی ، دها جدی اوله جق تقدیر ایدلش بولنه جقدر .

حزن و تبسمی تشکیل ایدن بارجه لرك تاریخلری چوق مختلفدر . تا طقوز یوز درندن بو سینه قدر

سکرا فیلسوفک عمومیتله مسنعت حقنده کی نظریه فلسفه سنى صنایع تفیسه نك مرها نکی برقمینه تطبیق ایتکده آرتیق بر انگل فالور ، نیجه (Le rire) ك مقصد محوری بو اولسه کرکدر . برغسولک سلسله آثارینه نظر ا بو کتابك اضا ایلدیکی وظیفه ده بودر . مسئله به بونقطه نظرن باقیه نه ایچون فیلسوفک یالکز «قومچق» دیدیکمز واقعاتی تدقیق و بوکا عائد کوله لری تحلیل ایلدیکی آکلا شیلر .

*

بوحدود داخلنده بویه قیبتی بر اثره البته محتاج ایدک . شکیب بك افندیك مشكور مساعیسی بو احتیاجی تطمین ایدیور . محرر برغسولک اثری ساده جه تلخیص ایتکله اکتفا ایلور ؟ «کوله» حقنده مختلف فکرلری ده نقل ایتک صورتیه بر «مدخل» وجوده کتیر یور . شکیب بكك بومدخلدن مقصدی مر حالده کوله حقنده کی مختلف نظریاتی اکتلا فدن زیاده ایشك اهمیتى کوسرتمک ؟ یعنی ناصیل مختلف عالم ، فیلسوفلر «کوله» اوزرنده دوشونوب قالمشلر ، تاما ا تطمین ایدمیه جک بر نظریه اورته به قویا ماموشلر ؟ بونی ارانه ایلکدر . بویه بر مقصد مستند اولونجه بو مقدمه کافیدر و کوزلدر . فقط اویه اکتلا بویه اور قاق صحیفه ده کوله حقنده کی مختلف نظریاته مبالغ اولاجغیزى طن ایدر سیه باکیلر و بومدخلک عدم کفایتی تسلیم ایلر . اثر بوئن سوکرا کم کولر ، کم کولونج اولور ، نه شرطلرله کوله یلور و زوجه لری تدقیق ایلور . بو بخارده یالکز کوله نك دکل ، عمومیتله احتساسلر مذك هم فالورلرینه ده تماس ایدیور . میلا کواهك جمهور آراسنده ناصیل دوام ایدمیه جکی آراشد بررکن نجاذب «Sympathie» دیدیکمز . هم بر قانون روحینک ، موضوعلرندن برینه ده تضادف اغتش اولورور . معلومدرکه سرور و کدرک هم برکیفی وار : سروره اشتراك ایدلنجه آرتار ، کدره اورناق چیقنجه ازالیر . کوله ده بویه در ، اشتراك آرتار کیدر . اثری . مطالعه به دوام ایتدکجه «حرکات و سبجه قوییلک نك ، سورات وادا قوییلک نك» کفایتی ، «قاریقاروک اسرارنی» و «طرافت و اسنرزا و مزاحک» ماهیترنی اوکرتیور . واک نهایت برغسولک مسنعت حقنده کی نظریه سینه مطلع اولورور .

کتابک اسلوب و افاده سنى تقدیر ایدمیه یلک ایچون بو بخاری عمومیتله فلسفی مسائلی تورکیه آکلا فده کی مشکلاتی دوشونمک ايجاب ایدر .

شکیب بك افندی بو کولجکی اقتحام ایش ، اثری هرکس آکلا یاجنی وطنانی طائل اوقویایله جکی بر اسلوبه یازموشدر . بلکه مشکایند اولنلر کتابک مرها نکی صحیفه سنده برنده اولیان بر جمله ، بر مثال کوستره بیلرلر . فقط اثرک استهداف ایلدیکی غایه به نظر ا بو اوقدر فرعی جهتلر اولایبیلرک سوبله جکیله دکر .

تاریخ فلسفه معلمی

محمد امین

یکن اون سکز سینه نك محصوللرندن برر تونه ، ینى مکتب سلطانی شاکردی ایله شاکردلکدن سوکره یتشکین برکنج اولان عزّت ملیح بكك ، فجر آتی افرا دندن عزّت ملیح بكك ، رئیس عزّت ملیح بكك بوو کونکی عزّت ملیح بكك اثرلری واردر . فقط نه تخفدرکه بو قدر سینه نك محصوللری قیمت ، قدرت و درجه اعتبارله بر برندن فرنی دکلدز . صانکه عزّت ملیح بكك یکریمی سینه دنبری هیچ دیکشمه مش ، هیچ بیومه مش ؟ حسجه ، ذکاجه فرق ایتموشدر . یالکز بر فرق وارده عزّت ملیح بكك طقوز یوز اون سینه سى کی مملکتک بر درجه راحت و مسعود اولدینی زمانلرله «باشانک آتلی» کبی آشانی یوقاری حرنلی سطرلر یازمش و مملکتک براد اولدینی نه عزّت ، نه یار ، نه بر قالدینی بوسنه لرده ده « برنس م... دن سیده » و « سمرّدن لایلا به » کبی عشق مکتوبلری قره لامشدر .

بو حال ایلك باقیده تعجبه دکین بر شیدر . زیرا هر محرر نه یی دویارسه اونی سوبلر . لکن بیلمکه عزّت ملیح بك قدرده خیانتک اوستنده و خارجنده اولنی بر ادیب ایچون نه درجه الوریشلی و نه قدر موفقیته کیدن بر بولدر . طن ایدرکه هر ادیب ایچون اطراف کورمک و حیانه اولنی ايجاب ایدر . یازیق اوقلمه که اولور آره سنده ، ایتکلر ایتکلر اوطوران بر آدمک آئنده درده یته بر سورور فانتازیه قارالار ، هودان شیلر چیز .

آه بتون قصورمن وایلك قباحتر بو ، هپ بودکلی ؟... کوزم دیشاریده ، قولالرم اوزاقلرده ، یاغزی هیچ کورمور ، اوتهمزی دویوروز و مملکت مزده طایی بر موزه یی کزن مسافر ، فابریقه یی دولاشان زائر کبی یز و یازدینغز شیلرله او فابریقه نك ویا موزه نك دفترینه یازدینغز بر ساعتلک طائلی مونیتلر ، اکرتی سوزلردن و کفت کولردن یشفه برشی دکلدز . و کندمزی آجیق او مسافرک موزه یی طائیدینی قدر طانیورز . عزّت ملیح بكك کتاینک ایلك خاصه سى ایشته بو غریب ، بك غریب خصلندر .

عزّت ملیح بك ، تضادیه و لایلا سیله جهانک درت بر طرفنده بلکه حقی ، بلکه حقیر نام آلمش عزّت ملیح بك عجباً نه دن حزن و تبسم نامی آلتنده یونک ایتدائی یازیلرله یی تجربه لری بر آرا ده طوبلادی . اوت بر قسنی ایلك یازیلری ، بر قسیده ، آرتق اونلره سوک یازیلری دیه یلم ، تجربه لر و اکانچلر ... بو یازیلر غالباً صرف بر ساز چالار ، او یون اوینار و کز کبی اکانک ایچون قلم اوچندن چیقورین شیلردی و طالع اونلری محررك ایلك یازیلرله بر آرایه دوشوردی . کور اولسون اوطالمه که ... عزت بر محر ایچون بك ، بك فنا برعکس طالع مش . حزن و تبسمده انسان یکی دکلدز . تمایله بر ادبیات جدیده لسانیدر . آرتق بویه اولدینغز کورده بولسانده بر آهنگ آراقی چوق بیوده دکلی ؟؟ و انا یازیده آهنگ ، روحک آتشنده فیهردایان قایتار سولرک صیجریان ضیجاق دامله لیدر . فصل بو دامله لر دوشدینکی بری یاقار